

Het verbinden van singels

Op pagina 35 staat onder punt 26 dat singels verbonden moeten worden. Bij mijn weten zijn alle watergangen verbonden anders zouden we daar ook geen peil kunnen handhaven ('s zomers zou het waterpeil ver uitzakken en in de winter zou het aanliggende land onder water staan). Wel is het zo dat er in het stedelijk gebied soms doodlopende watergangen zijn (dus eenzijdig verbonden). Dat hoeft geen groot probleem te zijn voor de waterkwaliteit als die goed is en het doodlopende eind niet belast wordt door een overstort of teveel bladval. Wij streven er naar dat een watergang tweezijdig verbonden is zodat de watergang ook door te spoelen/te verversen is.

Goed punt, het gaat ons om zo veel mogelijk verbindingen tot stand te brengen, ook tussen peilgebieden, waar mogelijk. Maatregel aangepast naar: *Zorg voor niet doodlopende watergangen*

Begrazing met schapen

Wat ons enigszins verbaasde is het begrazen met schapen. Begrazing kan zeker meerwaarde hebben boven maaien maar dan denk ik in eerste instantie niet aan schapen. En zeker in een stedelijk gebied met veel honden. Belangrijk is dat er goed nagedacht moet worden over het aantal dieren en de fasering van de begrazing. Omdat schapen gek zijn op kruiden is er snel sprake van overbegrazing en achteruitgang in biodiversiteit. Maar jullie zullen daar ongetwijfeld goed over nagedacht hebben.

Voorzichtigheid is inderdaad geboden bij schapenbegrazing. Om dat te laten slagen (qua biodiversiteit) zijn strikte voorwaarden benodigd – wat we ook voor ogen hebben. Dit hebben we in het stuk nog meer benadrukt.

Huidige waarden bekend?

Verder vragen we ons af of er al iets bekend is over de huidige waarden van het gebied. Er zullen ongetwijfeld locaties zijn met groeiplaatsen met zeldzame plantensoorten, kolonies vleermuizen in gebouwen, locaties waar veel bijen en hommels voorkomen ed. Wanneer je dat weet kun je ook gerichte maatregelen nemen om de bestaande waarden in ieder geval veilig te stellen en zonodig verder te ontwikkelen. Datzelfde geldt voor de ecologische potenties. Jullie gebied grenst bijvoorbeeld aan Nieuwe Maas en Noord en dat kent een zoetwatergetijde. Zoetwatergetijde is zeldzaam en kent hoge natuurwaarden. Daar liggen wellicht potenties, zelf als dat nu bedrijventerreinen zijn. Over bedrijventerreinen gesproken: vaak niet de eerste locatie waar een stadsecoloog kijkt maar soms komen daar verrassende soorten voor en soms liggen daar enorme kansen.

Het is belangrijk om huidige waarden en potenties goed te kennen om je schaarse middelen zo effectief mogelijk in te zetten. Maar ook om te voorkomen dat door onwetendheid ecologische waarden verdwijnen door inzet van een ander beheer of inrichting zelfs als dat gericht is op meer biodiversiteit.

Om meer grip te krijgen op onze kennis over ons gebied, is een GIS applicatie in de maak met daarin oa bekende natuurwaarden. Hierin komt ook de mogelijkheid om gewenste inrichting en beheeraanpassingen aan te merken. Tegelijkertijd weten we veel ook (nog) niet, het is zeker een punt van aandacht. Het voorgestelde Meetnet zal daarin ook een belangrijke bijdrage leveren.

Beheer waterkerende dijk

De waterkerende dijk langs Nieuwe Maas en Noord wordt door het waterschap onderhouden. Al meer dan 10 jaar wordt de vegetatie hier gemaaid en afgevoerd. Dat heeft al tot mooie resultaten geleid, zoals ook te zien op dit deel van onze dijken. Recent zijn we gestart met een proef om ook

gefaseerd te gaan maaien. Een van de proeflocaties ligt bij Bolnes/Donckse Bos. Op deze locatie volgen we ook de ontwikkelingen. De inventarisatiegegevens zijn uiteraard ook beschikbaar voor de gemeente.

Mooi om te horen! We gaan ook graag in gesprek om te kijken of we gezamenlijk op kunnen trekken om beheer in gebieden aan te passen, bijvoorbeeld bij de Gorzen / Crezeepolder (waar nog kansen liggen voor meer variatie en meer extensief beheer).

1 tm 23. Hele mooie punten. Waar wij echter zelf ook tegen aan lopen is dat de vegetatie soms niet voldoende ontwikkelt door het peil wat wij (helaas) zelf hanteren. Veel vegetatie heeft een fluctuerend peil nodig. Om dit te omzeilen is het een optie om over te gaan op het aanbrengen van structuren, oftewel de aanplant van waterplanten. Dit zou wellicht ook voor de gemeente interessant kunnen zijn om vegetatie in de watergangen te bevorderen. Daarnaast inderdaad het beheer van de vegetatie van groot belang.

Ik weet dat er in singels van Barendrecht enkele zeer succesvolle plekken zijn waar waterplanten zijn aangeplant wat zorgt voor een hele mooie waterkwaliteit in die singels. Daar is dus al ervaring en dat is voor Ridderkerk lekker dichtbij.

Goed idee. Het liefst zorg je bijvoorbeeld voor natuurvriendelijke oevers, maar daar is niet overal ruimte voor. Dan is het aanbrengen van waterplanten, ook al is het kleiner in omvang, een optie. We hebben zelf ook al zitten kijken naar onderwaterbossen en groene kades, bijvoorbeeld:

<https://www.samenvoerbiodiversiteit.nl/updates/update-project-innovatiefonds-ecologische-damwanden-voor-meer-biodiversiteit/795>

Dit is nu als extra optie toegevoegd bij de maatregel natuurvriendelijke oevers.

24. Super mooi idee, doordat een wadi ook geen aan/afvoer functie heeft van water kan hoeft hier ook niet gemaaid te worden ten behoeve van de waterkwaliteit. Biedt zeker veel mogelijkheden.

Goed punt over het maaien!

25. bomen langs een watergang zijn voor de waterkwaliteit altijd een wat heikel punt. Door de bladval van de bomen wordt eutrofiering veroorzaakt waardoor de kwaliteit achteruitgaat. Dit zorgt uiteindelijk voor belemmering van soorten zoals de snoek en de bladsnijder. Dit is een aandachtspunt.

Dit is bekend, het is dus zaak om op grotere schaal naar een gebied te kijken en deze maatregel kleinschalig toe te passen. Dit is in het stuk verder genuanceerd.

Qua maaibeheer zijn wij voor watergangen vooral geïnteresseerd in het, zogenaamde, middenbaansmaaien. Hierbij wordt de middelste strook van het water wel gemaaid ten behoeve van de aan/afvoer van water. De randen en oevers van de watergang kunnen daarmee hun vegetatie behouden. Dit is iets waar ook bij de gemeente naar gekeken kan worden. Het voordeel van deze methode is namelijk dat waterplanten die zich meerjarig ontwikkelen hiermee ook de kans krijgen. Bij het gefaseerd maaien van watergangen zien we dat sommige soorten zich binnen de periode tussen maairondes nog altijd niet kunnen ontwikkelen. Middenbaansmaaien kan hierbij nog grotere diversiteit en robuustheid in vegetatie geven.

Een mooie aanvulling! We hebben dit toegevoegd bij de maatregel.

Wat ook nog opvalt is dat in het hoofdstuk rond communicatie eigenlijk niet wordt gesproken over het belang van water en vooral vegetatie in het water. Wij weten uit ervaring dat het bevorderen van vegetatie in watergangen soms tot onvrede kan zorgen bij de bevolking. Men heeft minder zicht op het water, het is minder "schoon" en minder netjes. Wellicht dat hier ook nog winst te behalen is door ook in de communicatie aandacht te besteden aan het belang en het plezier van goede

waterkwaliteit en de daarbijbehorende vegetatie. Die op zichzelf zorgt voor mooie libellen en vis. Daarbij hoort ook een deel bewustzijn van de mensen. Vanuit die bewustzijn kunnen bewoners namelijk ook een effect hebben op de waterkwaliteit. Bijvoorbeeld hondenpoep langs een watergang verslechterd de waterkwaliteit, maar ook het wassen van een auto langs een sloot. Dat zijn vaak dingen waar een gewone bewoner geen erg in heeft maar wat wellicht voor de gemeente ook iets zou kunnen zijn om bij te dragen aan dit bewustzijn.

Deze punten zijn bij ons bekend, een van de speerpunten van het nieuwe beleid is om zoveel mogelijk mensen (van inwoner tot ondernemers, van beheerders tot politici) te doordringen van het belang van gevarieerde natuur. Nette gazonnetjes, strakke singels zijn daar geen onderdeel in. In de campagne zullen deze punten zeker meegenomen worden!

Natuurvereniging

Feedback over de vorm:

Opbouw document:

1. Inhoudsopgave en voorwoord moeten nog aangevuld worden
Klopt.
2. Een literatuurlijst of lijst met bronnen voor achtergrondinformatie kan nuttig zijn voor verdieping.
We hebben er bewust voor gekozen om dit niet te doen, aangezien het stuk voor een brede doelgroep is geschreven. We hebben ook geprobeerd om het beknopt te houden. Als we in H2 alle bronnen in de tekst gaan toevoegen, is de tekst een stuk minder leesbaar voor de leek.
3. De wijze waarop biodiversiteit onder de aandacht gebracht is een leuke benadering. De opzet is duidelijk voor een lezer zonder ecologische kennis en vertelt het gehele verhaal per diersoort. De tekst is relatief eenvoudig leesbaar en enthousiast/positief geschreven. Hierdoor is het een prettig leesbaar document.
Wat leuk om te horen!
4. De figuren in hoofdstuk 2 zijn duidelijk en geven op eenvoudige wijze weer wat de ecologische eisen van de verschillende soorten zijn.
Wederom: fijn om te horen!

Feedback over de inhoud:

Algemeen: Het rapport “werken vanuit ecologie” werkt de eisen, die enkele doelsoorten aan hun omgeving stellen, uit in aanpassingen van onze stedelijke woonomgeving. De aanpassingen bevatten niet alleen voorstellen voor het beheer, maar ook aanplant en (in mindere mate) aanpassingen van de stedelijke voorzieningen. Met name het aangepaste beheer van grasvelden zal impact hebben. Wij ondersteunen het gebruik van het label Kleurkeur als keurmerk (pag. 38). Hier liggen veel mogelijkheden om al snel een positieve bijdrage te leveren aan de biodiversiteit. Voor de omvorming van het cultureelrijke beplanting naar een inheemse (pag. 37) zouden we adviseren om dit gefaseerd te doen, om eerst ervaring op te doen wat goed werkt c.q. wat goede vervangers zijn. Bij het samen gaan van inheemse soorten en cultureelrijke soorten kunnen die laatste als accent opgenomen als ware dat zij de krenten in de pap zijn.

Goed idee. Sowieso is het plan om de grootschalige omvormingen (waaronder gazon naar kruidenrijk) in fases te doen.

Noord-Europa kent door de geologische omstandigheden veel minder inheemse soorten dan andere continenten op dezelfde breedtegraad. Inheemse planten en dieren gedijen in een natuurlijke situatie en die vinden we vooral in het buitengebied. In de uitwerking wordt weinig rekening gehouden dat de stedelijke omgeving feitelijk een splinternieuw ecosysteem is. Het is een afwijkend

leefmilieu: warmer, droger en stoffiger. Een klimaat dat we ca. 1000 km zuidelijker aantreffen. Hier gedijen deels andere soorten.

Bij het aanbrengen van plantmateriaal dient het uitgangspunt te zijn dat voldaan wordt aan de eisen van de soort en dat hoeft in het stedelijk gebied niet altijd een inheemse soort te zijn. De inheemse bomen en struiken zijn in de groen/blauwe verbindingen het meest op zijn plaats. Daarmee creëren ze een overgang van het buitengebied naar de stedelijke omgeving. Er zijn ook situaties waar een extra aantrekkelijke aankleding met uitheemse soorten mogelijk moet blijven, zoals plekken die een centrale functie hebben in de wijk. Zo'n beetje als dat niet alle tuinen er als een heemtuin uit hoeven te zien. Een vlinderstruik herkomstig uit China i.p.v. een liguster uit de duinen moet ook kunnen!

Dit onderwerp is al lange tijd voer voor discussie onder natuurbeheerders. Er is reeds op veel plekken in Ridderkerk (en in vele andere gemeenten) uitheemse materiaal geplant, wat ook met goede redenen kan plaatsvinden. Bijvoorbeeld een plataan in een drukke straat, waar veel inheemse bomen niet gedijen. In ons document vragen we vooral aandacht voor inheemse soorten, wat niet zozeer betekent dat uitheemse soorten "niet meer mogen"; echter is het wel goed om de discussie te blijven voeren over welke soorten gepast zijn voor verschillende locaties. Naar aanleiding van jullie reactie hebben we de maatregel meer genuanceerd.

1.2. Ecosysteem uit balans: nog iets beschrijven over de gehele biodiversiteit. Hoeveel soorten zijn waargenomen in Ridderkerk? Hoe is dat in relatie tot omringende of vergelijkbare gemeenten?

In een eerdere versie van het document hadden we een beknopt overzicht per soortgroep; dit leidde echter af van het doel van het document en de opzet (oorzaken > noodzaak > 6 soorten > maatregelen). Bovendien is er wel enigszins een kennis lacune over de biodiversiteit in Ridderkerk. Daarom wordt er ook ingezet op het meetnet om meer kennis te vergaren de komende jaren.

1.3. We bekijken de omgeving door de ogen van een aantal diersoorten: waarom zijn deze soortgroepen uitgekozen? Waarom geen planten, paddenstoelen, mossen of bacteriën?

Om het beknopt te houden en veel mensen "hebben meer" met dieren dan planten. We hebben overigens planten wel opgenomen in het Meetnet!

2.1. Ridderkerkse biotopen: Het agrarisch gebied is bij Groot Groen ingedeeld en dus buiten beschouwing gelaten. Maar als kansrijke plekken in Ridderkerk is zeker het agrarisch gebied interessant. Daar valt winst te behalen en hopelijk kan de gemeente daar ook een rol/stimulans in spelen (akkerranden, wintervoedselvelden, struweel etc.).

Goed punt, daar kunnen we de komende tijd zeker naar kijken. In het collegeprogramma staat: *We stellen een visie op de agrarische gronden op. (actie 238)*. Dit vormt een kans om ook de ecologische kansen te benoemen. Wordt vervolgd!

2.1. Ridderkerkse biotopen: wat is het verschil tussen een groot park in het biotoop 'Park & dijk' en een groot park in 'Groot groen'?

Goed punt, is in het stuk meer toegelicht.

2.6.5. Bouwstenen: Snoek en glassnijder Pagina 27. Bouwstenen 2.6.5. De snoek als zichtjager heeft helder water nodig. Dit geldt ook voor libellenlarven, pagina 28. Het voorkomen en uitzetten van bodem omwoelende vissen zoals brasems en karpers, die de waterkolom vertroebelen, moet worden tegengegaan.

Goed punt. In 2021 is onderzoek gedaan naar de visstand en is onder andere gekozen voor uitzet van karpers ter compensatie van vissterfte. Maar wel met de nodige kanttekeningen:

"Er kan in de gemeentewateren een lage karperbezetting worden nagestreefd. In Nederland komt succesvolle voortplanting van karper maar weinig voor, vooral als gevolg van de aanwezige snoekstand, waardoor veel karperbroed wordt weggevreten. Daarom worden in veel wateren

regelmatig karpers uitgezet. Het voedsel zoekt de karper voornamelijk in de bodem, waarbij de vis zich richt op mosseltjes en slakjes. Door deze wijze van voedselzoeken kan de karper bij een hogere bezetting het water vertroebelen en de groei van onderwaterplanten beperken. Bij een lage bezetting heeft de karper echter geen invloed op het doorzicht van het water."

3.1. Opsomming maatregelen: Waarom geen puntensysteem natuurinclusief bouwen zoals van Den Haag, Leiden of Amsterdam? Natuurinclusief bouwen wordt ook in de Groenvisie als doelstelling genoemd (o.a. p. 66), dus hier ook expliciet benoemen.

Op dit moment heeft de gemeente het convenant klimaatadaptief bouwen ondertekend. Dit convenant heeft sinds maart 2022 een leidraad klimaatadaptief bouwen 2.0 toegevoegd, waarin een puntensysteem wordt aangedragen voor groen- en natuurinclusief bouwen. Ridderkerk wil dit de komende jaren gaan implementeren, dit behoeft echter nog uitwerking en afstemming.

3.1. Opsomming maatregelen: ook het slootkantenbeheer kan beter, zoals het jaarlijks maaien van één zijde van de sloot en dus niet de sloot volledig kaal de winter in laten gaan. Goed punt! Nemen we op.

3.1. Opsomming maatregelen punt 3: Opmerkingen bij pleidooi voor het toepassen van inheemse bomen op pagina 31. Daarbij wordt opgemerkt dat het vooral belangrijk is te kijken naar de eisen die een inheemse boom stelt. In het stedelijk gebied voldoet de standplaats vaak niet aan de eisen van een inheemse boom door versterking, hoge temperaturen, bodemverdichting en te weinig water. Bijvoorbeeld voor een beuk luistert de groeiplaats erg nauw. Misschien kan in het rapport iets over hoe om te gaan met de boomspiegel opgenomen worden? De lijst van inheemse boomsoorten is ook nog eens zeer beperkt: een dertigtal soorten. Standplaats-eisen zullen het aantal nog meer beperken. Als het uitgangspunt biodiversiteit is, dan is het gebruik van cultivars en hybridesoorten geen optie. Hiervan zijn de eigenschappen dusdanig gewijzigd dat ze door veel minder levensvormen gebruikt worden. Inheemse linden hebben een luizenprobleem. Gewone iep (veldiep) is bijna verdwenen door de iepziekte. De gewone essen zijn gevoelig voor de essentaksterfte, de cultuurvarianten minder. Ook uitsluiten? Dan houden we nog minder soorten over. Veel aanplant is niet uit zaad opgekweekt maar gekloond om de uniformiteit van de selectie te behouden. Een voorbeeld is de hele smalle zuilvorm van de inheemse zwarte populier. Deze Italiaanse populier wordt al honderden jaren gekloond. De boom zal geen zaad verspreiden, want de boom is van het mannelijke geslacht. Hierdoor levert de boom een veel lagere bijdrage aan de biodiversiteit. De inheemse zwarte populier groeit snel en breeduit. De takken breken bij het ouder worden vaak af. Kwekers hebben door kruisen nuttige soorten gekweekt, maar die zijn niet inheems!

De inheemse elzen zijn weinig opvallende bomen die groeien langs de waterkant. De grootbladige els is een zeer succesvolle kruising van de Japanse en Kaukasische els (*Alnus x spaethii*). Het is een veel aanplantte straatboom die ook geschikt is voor moeilijke omstandigheden. Deze statige en gezonde boom is uitgeroepen tot boom van het jaar 2019. Die zou dus niet meer kunnen?

Bijna alle zuil- en bolvormige boompjes zijn klonen en missen een aantal natuurlijke eigenschappen en leveren nauwelijks een bijdrage aan de beoogde biodiversiteit, maar worden nu toegepast op plekken waar weinig ruimte is. Zonder nu een uitspraak te doen over de wenselijkheid van al die vormboompjes, zijn er weinig inheemse bomen die deze plekken kunnen innemen.

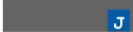
We nemen de wijk Bolnes als voorbeeld. Hier staan 2200 bomen in 155 soorten en variëteiten ervan op 1 vierkante kilometer. Slechts een handje vol bomen in Bolnes is inheems. Enkele eiken, essen, esdoorns, berken en elzen. Als we uitsluitend geschikte inheemse soorten toepassen dan zullen de aantallen per soort veel groter zijn. Daarmee wordt het risico vergroot dat als er een ziekte onder een boomsoort uitbreekt en dat dit een

grote impact zal hebben op het bomenbestand. Nu is dit risico gespreid en is de impact van een boomziekte in verhouding beperkt.

Dit blijft een lastig dilemma. Een van onze uitgangspunten is het streven naar een zo gevarieerd mogelijk bomenbestand, zowel in soorten als leeftijd. Dit om de huidige en toekomstige uitdagingen (ziektes, klimaat etc) het hoofd te bieden. Het is, net als het punt over inheemse soorten, ook sterk locatie afhankelijk. Voorts worden er terechte punten gemaakt over de herkomst van bomen, dit is een punt waar we op zullen blijven letten bij inkoop.

3.1. Opsomming maatregelen punt 3: Taxus inheems of uitheems?

Op pagina 31 wordt als voorbeeld de taxus genoemd. Volgens de tekst is deze NIET inheems.

“De taxus of venijnboom (*Taxus baccata*) is een conifeer uit de taxusfamilie (*Taxaceae*). De soort komt van nature voor in de Benelux. Gewestelijk wordt hij soms met 'ijf' aangeduid. De boom komt van nature voor in Europa, het noorden van Afrika en het zuidwesten van Azië”, aldus Wikipedia. Zie ook het boek ‘Atlas van wilde bomen en struiken’ van . Het vermeldde aantal van zes insectensoorten, dat is aangetroffen op een taxus, is gebaseerd op een onderzoek aan insecten en mijten op bomen in Groot-Brittannië op inheemse en uitheemse boomsoorten aldaar. Mogelijk is de taxus niet inheems in Groot-Brittannië.

Het onderzoek is inderdaad Brits, tegelijkertijd geeft dit wel een indicatie. Maar voor een stuk als dit is het uiteraard beter om de juiste soorten te belichten, *Taxus* is er uit gehaald.

3.1 Opsomming maatregelen punt 14: Voeg hier nog het verminderen van

onkruidbestrijding toe. We weten dat dit een gevoelig onderwerp is. Veel mensen willen de straten “netjes” en zonder onkruid, maar in beperkte mate toestaan van onkruid op bepaalde plekken vormt een grote toegevoegde waarde voor de verspreiding van die planten en als voedselbron voor insecten en andere dieren. Zet daarom ook in op een ander denken over “onkruid” naar “stoeplantjes” of iets dergelijks.

Tsja... In de categorie “choose your battles” hebben we dit vooralsnog niet opgenomen. Wel hebben we het onderwerp voorgedragen, we hopen dat in de nabije toekomst dit wel mogelijk wordt.

3.1. Opsomming maatregelen punt 15: Nestheuvel voor bijen Pagina 33, aanvulling: Delen van het talud van een niet als waterkering gebruikte dijk (delen van de Molendijk en de Ringdijk) kan ook door het plaatselijk aanbrengen van zanderige grond dienen als nestplaats voor wilde bijen.

Goed idee! We voegen dit als voorbeeld toe, de exacte locaties zullen we intern nog even moeten afstemmen.

3.1. Opsomming maatregelen punt 16: In het rapport wordt aandacht besteed voor voorjaarsbollen met name bij de weidehommel; pagina 18. Hier geldt dat gekeken zou moeten worden welke voorjaarsbollen ecologisch verantwoord zijn. De voorkeur gaat ook uit naar inheemse soorten. Bv. wel sneeuwkllokjes, winterakonieten, wilde narcissen en zomerklokjes, maar geen (wilde) tulpen, oosterse sterhyacinten en irissen, dat zijn exoten. Exoten kunnen natuurlijk op een select aantal plaatsen in stedelijk gebied toegepast worden, maar dat moet dan een bewuste keuze zijn. Daarbij hebben die soorten die de grootste bijdrage leveren aan de biodiversiteit de voorkeur.

Eens met de algemene opmerkingen op pagina 32 over het gebruik van biologische bloembollen. Niet-biologische bollen bevorderen NIET de biodiversiteit, omdat nog heel veel gifstoffen gebruikt worden in de bollenindustrie. Dat is juist schadelijk voor de biodiversiteit. We stellen voor om alleen biologische bollen te gebruiken en bij voorkeur van inheemse bolgewassen.

Goed om hier het belang van biologische en inheemse bolgewassen aan te wijzen, verwerkt in het stuk. Dit is een punt wat inmiddels ook in de pijplijn ligt: we zijn in gesprek met een teler van biologische bollen.

3.1. Opsomming maatregelen punt 19: Kikkertrap Pagina 34 aanvullen met een voorziening in een regenwaterkolk: een zgn. paddenladder, amfibie-uitklim of kikkertrap genoemd. Dit geeft de mogelijkheid voor amfibieën en kleine zoogdieren om weer uit een regenwaterkolk te klimmen.

Goed punt, verwerkt.

3.1. Opsomming maatregelen punt 23: Oeverplanten Pagina 34: Libellen hebben ook oeverplanten nodig om in te klimmen als ze gaan verpoppen. Kortom, aandacht graag ook aandacht aan oeverplanten besteden. Onze inheemse natuur heeft een rijk assortiment fraaie soorten die de woonomgeving kunnen verfraaien en deze leveren een bijdrage aan de biodiversiteit.

Goed punt, verwerkt.

3.3. Speciale aandacht voor kruidenrijke vegetatie: Schapendrift. We kunnen niet veel enthousiasme opbrengen voor begrazing door schapen. Daarvan zijn weinig goede voorbeelden gezien. Het zgn. hooiland beheer levert betere resultaten. Als het dan persé moet, dan wel onder strikte voorwaarden. Het rapport https://www.barendrecht.nl/_flysystem/media/onderzoeksrapport-geluidswal-a15.pdf gemaakt in opdracht van de gemeente Barendrecht is een zeer lezenswaardig stuk over dit onderwerp. Ook hier is de conclusie dat de begrazing tot schapen heeft geleid tot een te grote begrazingsdruk. Dit leidde tot o.a de volgende aanpassingen:

- Begrazing in 3 rondes (en geen 4!) met rustperiodes tussen de rondes van ca 10 weken.

Iedere ronde delen overslaan voor langere bloei: schrale delen in het voorjaar, bloeiende weinig grazige delen in de zomer, structuurrijke en zadenrijke zomen langs beplantingen in het najaar;

☐ Vooruitkijken door de herder wat waar overgeslagen kan/moet worden;

☐ Niet meer aaneengesloten in de ruimte begrazen (delen uit roosteren).

Om dit af te dwingen vinden wij dat er strenge voorwaarden aan de begrazing moeten gesteld en dat dit moet worden opgenomen in de contracten en de aanbesteding. Daarbij dienen ook evaluatiemomenten ingebouwd te worden opdat de ecooloog de herder kan bijsturen om te komen tot een optimaal resultaat.

Voorzichtigheid is inderdaad geboden bij schapenbegrazing. Om dat te laten slagen (qua biodiversiteit) zijn strikte voorwaarden benodigd – wat we ook voor ogen hebben. De bevindingen van Barendrecht nemen we ter harte, en zullen we dan ook meer in detail verwerken bij de aanbesteding.

Overigens is het onderzoek naar schapenbegrazing in de gemeente Ridderkerk uitgevoerd door [REDACTED] Hij is zelf schapsherder. We vroegen ons af of hij geen (commercieel) belang had bij de uitkomsten van het onderzoek?

Een ecooloog die zelf ook schapenbegrazing toepast, lijkt ons een mooi pluspunt om gedegen en gedetailleerd naar dit onderwerp te kijken. Dit blijkt ook uit zijn onderzoek en aanbevelingen, wat we binnenkort zullen delen. [REDACTED] zal ook betrokken zijn bij het opstellen van het pakket van eisen bij de aanbesteding, waarmee hij automatisch uitgesloten is van deelname.

4.2. Spoor 2: communicatie rondom de transitie naar ecologisch beheer: probeer in de communicatie (en in dit document) duidelijk te maken dat de 6 gekozen diersoorten geen doelsoorten zijn, maar symbool staan voor een hele groep soorten die zal profiteren van maatregelen voor de betreffende soort.

Dat is reeds toegelicht in H2, maar goed om nogmaals te benadrukken, verwerkt.

4.2. Spoor 2: communicatie rondom de transitie naar ecologisch beheer: Om de visie te realiseren is niet alleen draagvlak bij de bewoners nodig, maar ook binnen de gemeente zelf.

De visie moet intern gedragen worden door zowel de politiek als de uitvoerende organisatie. Daar is de afgelopen jaren ook veelvuldig aandacht voor geweest, door oa het betrekken van de wethouder (Peter Meij) en samen te werken met de afdeling beheer en de toezichhouders van uitvoering. Ook worden er steeds meer lijnen uitgezet, zoals met het team EKA (energie en klimaatadaptatie). Al deze betrokkenen zijn meer dan enthousiast over dit plan.

4.3. Spoor 3: samenwerken met de omgeving: Bij wie kan de burger terecht als er iets helemaal fout gaat? Als bijvoorbeeld een tuin waar een ransuil broedt compleet gestript wordt? Is er een meldpunt?

Goed punt, daar gaan we over nadenken.

4.4. Spoor 4: monitoring van de resultaten: Wanneer is het beleid geslaagd? Als alle doelsoorten toenemen?

Er zijn geen doelsoorten! De monitoring is doelbewust breed opgezet door het volgen van 5 soortgroepen, mede geïnspireerd door gelijksoortige meetnetten zoals in Leiden. Door de nu aanwezige lacune in kennis, levert dat eerlijk gezegd op de korte termijn niet heel veel inzicht over het succes van het beleid, maar op de middellange termijn (na een paar meetronden) wel degelijk waardevolle informatie. En dan kunnen er meer gedetailleerde analyses worden gemaakt over het succes, en gewenste aanpassingen.

, Natuurvereniging Waalbos

blz 30 moet glassnijder staan ipv weidehommel.

Klopt, was intussen opgelost!

blz. 36 staat dat er gefaseerd gemaaid gaat worden muv gazons maar dat zijn nu juist de kansen. Dus juist ook kijken waar gazons ook gefaseerd gemaaid kunnen worden. Duidelijk vast stellen wat de functie is en waarom er ergens gazon zou moeten zijn (en dat zijn dan uiteindelijk niet heel veel plekken, m.i. alleen gazons op plekken waar mensen willen zitten in parken en dat is niet op veel plaatsen en kun je dan ook op een klein stukje doen.

Uiteindelijk gaat het om zoveel mogelijk stukken gazon, waar nu weinig (tot geen) gebruikt van wordt gemaakt, om te vormen naar meer natuurlijker vegetatie, bv kruidenrijk. Daar ligt onze focus: er wordt nu zo'n 50% van de grasvegetatie beheerd als gazon, daar willen we een aanmerkelijk deel omvormen naar kruidenrijk. En dan gaat het er dus ook om, dat een groot gazon soms wordt omgezet naar een klein gazon met daaromheen bv kruidenrijk. Dat lijkt ons de meest rendabele manier qua het verhogen van de natuurwaarde.

blz. 36. Maaien en afvoeren moet in ieder geval binnen 10 dagen gebeuren; nat slootschoonsel moet binnen 3 dagen afgevoerd worden.

Wij laten droog maaisel liever niet zo lang liggen. Je krijgt bij 10 dagen toch sneller dat onderliggende vegetatie daar last van heeft.

Voor veel zaken qua waterkwaliteit, verbinding watergangen en vispassages is overleg met waterschap nodig.

Klopt, daar verwijzen we ook naar bij spoor 3 (samenwerken met de omgeving)

blz 39. Schapenbegrazing lijkt hier nu de enige concrete maatregel die ook al in de tijd is gezet. dat is wat teleurstellend.

Dat ligt wat genuanceerder. Bij vaststelling van het nieuwe beleid, treed direct het actieplan in werking en wordt er de komende jaren structureel aan de uitvoering van de maatregelen gewerkt.

Bijlage: potentiële locaties voor gefaseerd maaien vind ik wat mager. Ik mis in Rijsoord de locaties langs de Rijksstraatweg (tussen nr 73 en 27) en langs de Vlasstraat. Zijn ook maar weinig locaties voor heel Ridderkerk.

Terwijl dit beleid werd ontwikkeld, bleek het samenstellen van een lijst met locaties best tijdrovend en lag de focus op het inhoudelijke deel van het plan. Daarom is de lijst niet heel uitgebreid. Ten slotte moeten locaties intern ook afgestemd worden. De ambitie ligt veel hoger, de komende tijd zal er meer ingezet worden op omvormingen.

Verder vraag ik me af of er een nulmeting wordt gedaan (hoeveel oppervlak wordt nu gefaseerd gemaaid en hoeveel wordt beoogd, wat is de ambitie).

Daar is aan gedacht. Er is nu een lijst met oppervlaktes, daar kan de komende jaren een vergelijking mee worden gemaakt. Het is de bedoeling om ook doelen te gaan stellen in percentages.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen